

Institutionen för ekonomi

Handledare: Gertrud Roos
Mikael Ekström

Datum: 2006-05-31

Filosofie kandidatuppsats i handelsrätt

Lönegaranti

- ett incitament till företagsrekonstruktion?

Författare: Annette Persson
Jeanette Reslow

Förord

Först och främst vill vi rikta ett stort tack till våra handledare. Gertrud Roos, universitetsadjunkt i juridik, för brinnande engagemang och idériakedom. Mikael Ekström, advokat vid Kristianstad Advokatbyrå, för inspiration och löpande feedback under uppsatsskrivandet. Slutligen riktas ett tack till våra respondenter som har tagit sig tid att medverka vid våra intervjuer.

Kristianstad 31 maj, 2006

Annette Persson

Jeanette Reslow

Sammanfattning

Titel Lönegaranti – ett incitament till företagsrekonstruktion?

Ämne/kurs Kandidatuppsats i Handelsrätt, 10 poäng

Författare Annette Persson
Jeanette Reslow

Handledare Gertrud Roos, universitetsadjunkt i juridik, Högskolan Kristianstad,
Mikael Ekström, advokat, Kristianstad Advokatbyrå

Nyckelord Lönegaranti, företagsrekonstruktion, tidpunktsangivelse, ansvar, statsstöd

Syfte Huvudsyftet med uppsatsen är att diskutera om lönegarantilagen kan ha önskad effekt vid beslut om företagsrekonstruktion. Vi frågar oss huruvida lönegaranti är ett incitament till företagsrekonstruktion.

Dessutom kommer vi som undersyften undersöka om det krävs en tydligare uttalad tidpunktsangivelse i företagsrekonstruktionslagen, samt vem som bör få ansvar för inledandet av en rekonstruktion. Vidare diskuterar vi om det finns risk för statsstöd genom lönegarantin. Vi kommer att resonera de lege ferenda.

Metod

Vi har tillämpat den rättsdogmatiska metoden, det vill säga vi vill försöka fastställa gällande rätt med stöd av de auktoriserade källor som metoden anger.

Slutsats

I FrekL finns en avsaknad gällande tidpunktsangivelse och vem som bär ansvaret för när ett rekonstruktionsförfarande skall inledas. Detta kan i sin tur leda till att företagen blir konkursmässiga i onödan, vilket inte var lagstiftarens syfte. Förslagsvis torde ett negativt soliditetsmått vara ett möjligt mätinstrument för när ett rekonstruktionsförfarande skall inledas. Ansvaret för inledandet av en rekonstruktion anser vi torde kunna läggas på styrelsen alternativt revisorn. Klippans inledande av företagsrekonstruktion bestämdes utifrån att det var sannolikt att en nyemission inte skulle gå att genomföra.

Det har framkommit att lönegarantin var en avgörande faktor för att Klippan skulle klara den inledande finansieringen av rekonstruktionen. Det är således lättare att rekonstruera stora företag, vilket Klippan är bevis för där 650 arbetstillfällen räddades med hjälp av lönegarantin. Utifrån detta torde lönegarantin vara ett incitament till att inleda en företagsrekonstruktion.

Förkortningar

ABL	Aktiebolagslagen (2005:551)
EEG	Europeiska ekonomiska gemenskapen
EG	Europeiska Gemenskaperna
FrekL	Lag (1996:764) om företagsrekonstruktion
FRL	Förmånsrättslagen (1970:979)
HD	Högsta domstolen
KonkL	Konkurslagen (1987:672)
LAS	Lag (1980:82) om anställningsskydd
LGL	Lönegarantilagen (1992:497)
LU	Lagutskottets betänkande
NJA	Nytt juridiskt arkiv
Prop.	Proposition
RSV	Riksskatteverket
SFS	Svensk författningssamling
SOU	Statens offentliga utredningar
UC	Upplysningscentralen

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	7
1.1 PROBLEMSTÄLLNING	8
1.2 SYFTE	8
1.3 AVGRÄNSNING	9
1.4 METOD OCH MATERIAL.....	9
1.5 UPPSATSENS FORTSATTAS DISPOSITION.....	10
2. LÖNEGARANTI VID KONKURS OCH FÖRETAGSREKONSTRUKTION	12
2.1 BAKGRUND.....	12
2.2 LÖNEGARANTIDIREKTIVET	13
2.3 LÖNEGARANTI ENLIGT FÖRMÅNSRÄTTSLAGEN	14
2.4 ÅTTAMÅNADERSGRÄNS.....	14
2.5 LÖNEGARANTIRÄTTENS OMFATTNING	15
2.6 LÖN UNDER UPPSÄGNINGSTID.....	18
2.7 LÖNEGARANTI VID FÖRETAGSREKONSTRUKTION.....	18
2.8 ÅTERBETALNING AV LÖNEGARANTI VID REKONSTRUKTION	20
2.9 LÖNEGARANTI ELLER STATSSTÖD?.....	21
2.10 SAMMANFATTNING.....	23
3. FÖRETAGSREKONSTRUKTION EN MÖJLIGHET ELLER OMÖJLIGHET	24
3.1 TRE SKÄL TILL REKONSTRUKTION	25
3.2 TIDPUNKT FÖR NÄR FÖRFARANDET SKALL INLEDAS	27
3.3 FÖR FRAMGÅNGSRIK REKONSTRUKTION KRÄVS FINANSIERING	29
3.4 SAMMANFATTNING.....	31
4. REKONSTRUKTION AV KLIPPAN AB 2005	32
4.1 EKONOMISKA PROBLEM I KLIPPAN AB	32
4.2 INLEDANDE AV REKONSTRUKTION.....	33
4.3 BESLUT OM LÖNEGARANTI	34
4.4 EN LYCKAD REKONSTRUKTION GENOM LÖNEGARANTI	34
4.5 SAMMANFATTNING.....	38
5. ANALYS	38
5.1 BESLUT OM FÖRETAGSREKONSTRUKTION OCH DESS EFFEKT	38
5.2 EFFEKTERNA AV LÖNEGARANTI VID FÖRETAGSREKONSTRUKTION	41
5.3 AVSAKNAD TIDPUNKTSANGIVELSE OCH INGET UTTALAT ANSVAR.....	43
5.4 STATSSTÖD	45
5.5 SAMMANFATTNING.....	46
6. SAMMANFATTANDE SLUTSATSER	48
6.1 LÖNEGARANTI ÄR ETT INCITAMENT TILL FÖRETAGSREKONSTRUKTION	48
6.2 DE LEGE FERENDA	50
6.3 FÖRSLAG TILL FORTSATTAS STUDIER	51
KÄLLOR OCH LITTERATUR	52

1. Inledning

Tidigare har lönegaranti endast utgått vid konkurser, men genom SFS 2005:273 infördes lönegaranti även vid företagsrekonstruktioner. Syftet med lönegaranti är att åstadkomma större neutralitet mellan de båda förförandena konkurs och rekonstruktion¹.

Enligt förarbetena till såväl lagen om företagsrekonstruktion som till den nya förmånsrättsordningen, framgår det tydligt att reformernas syften har varit att få till stånd ett ökat antal företagsrekonstruktioner. Det måste dock observeras att företagsrekonstruktionsinstitutet i Sverige inte fått den genomslagskraft som förutspåddes i förarbetena. Marie Tuula och Annina H. Persson har i sin rapport² visat att antalet företagsrekonstruktioner i förhållande till antalet konkurser fortfarande är litet.

Ett lyckat exempel på företagsrekonstruktion är Klippan AB som är den hittills mest omfattande rekonstruktionen som genomförts i Sverige, med nyttjande av lönegaranti³. Guy Lofalk, rekonstruktör för Klippan konstaterar att rekonstruktionsförfarandet räddade 650 arbetstillfällen och har varit mest förmånligt för alla parter, samt att de sannolikt inte lyckat rekonstruera Klippan utan de nya reglerna i lönegarantilagen⁴.

¹ Danhard, 2005:31

² Är företagsrekonstruktion en papperstiger?, 2000

³ Agenda 2/06

⁴ Dagens Industri, 2006-03-20

1.1 Problemställning

Under 2004 och 2005 försvann sammanlagt 45 000 arbetstillfällen på grund av konkurser. Därför finns ett samhällsekonomiskt intresse att hjälpa problemföretag att leva vidare. Syftet med en rekonstruktion är att undvika att förstöra värden vilket blir följden av en konkurs.⁵ Men trots lagen om företagsrekonstruktion ligger andelen lyckade företagsrekonstruktioner stadigt omkring 2 till 3 procent. Kreditupplysningsföretaget UC:s statistik visar dessutom att mer än 75 procent av de företag som inleder en rekonstruktion försätts i konkurs senare.⁶

I syfte att förbättra möjligheterna att lyckas rekonstruera ett företag infördes lönegaranti vid företagsrekonstruktioner, vilket trädde i kraft den 1 juni 2005. Denna garanti innebär att staten garanterar att anställda skall kunna få ut inestående lön trots att företaget inte är konkursmässigt. Möjligen kan lönegarantin i företagsrekonstruktioner vara ett incitament till att en rekonstruktion skall lyckas. Risker är dock, vilket har antytts i debatten⁷, att lönegaranti vid företagsrekonstruktioner kan anses som statsstöd, eftersom lönegarantidirektivet⁸ endast är avsett för konkurs.

1.2 Syfte

Huvudsyftet med uppsatsen är att diskutera om lönegarantilagen kan ha önskad effekt vid beslut om företagsrekonstruktion. Vi frågar oss huruvida lönegaranti är ett incitament till företagsrekonstruktion.

⁵ Agenda 2/06

⁶ Dagens Industri, 2005-09-27

⁷ Se Bernitz (2002), Olofsson (2003), Prop 2004/05:57

⁸ 80/987/EEG den 20 oktober 1980

Dessutom kommer vi som undersyften undersöka om det krävs en tydligare uttalad tidpunktsangivelse i företagsrekonstruktionslagen, samt vem som bör få ansvar för inledandet av en rekonstruktion. Vidare diskuterar vi om det finns risk för statsstöd, enligt problemställningen ovan. Vi kommer att ge förslag de lege ferenda.

1.3 Avgränsning

Företagsrekonstruktionsförfarandet är ett omfattande område som inte varit särskilt lyckosamt. Vi har därför valt att fördjupa oss i lönegaranti vid företagsrekonstruktioner och vilka aspekter som kan möjliggöra en rekonstruktion. Av väsentlig betydelse i sammanhanget är att vi har haft turen att använda oss av Klippanrekonstruktionen i vårt resonemang. Därigenom har vi valt att avgränsa uppsatsen till endast detta tingsrättsmål som undersökningsobjekt.

1.4 Metod och material

I vårt arbete tillämpar vi den rättsdogmatiska metoden, det vill säga vi vill försöka fastställa gällande rätt, de lege lata, med stöd av de auktoriserade källor som metoden anger⁹.

Våra främsta källor har varit lagstiftningen om lönegarantilagen (LGL) samt företagsrekonstruktionslagen (FrekL) och dessa förarbeten. Reformarbetet har genomförts i etapper. Särskild viktiga delreformer har skett 2004 genom prop 2004/05:57.

⁹ Peczenik, 1995:31

Eftersom lönegaranti vid företagsrekonstruktioner är en ny företeelse är det svårt att finna rättsfall och doktrin på området. Av lönegarantirättslig litteratur märks uteslutande Erik Danhard angående hur lönegaranti behandlas vid företagsrekonstruktion. Mikael Mellqvists lagkommentarer till FrekL har studerats, samt av de företagsrekonstruktionsrättsliga framställningar har mestadels Marie Tuula använts. Riksskatteverket uttalande tillämpas också angående rekonstruktionsförfarandet.

Klippan AB har nyligen genomgått en företagsrekonstruktion, vilket vi har haft förmånen att studera och därigenom fått en djupare förståelse inom ämnet. Gällande denna rekonstruktion har Helsingborgs och Mölndals tingsrätter snabbt och effektivt försett oss med värdefullt material. Vi har också intervjuat en av medarbetarna vid rekonstruktionen av Klippan AB, samt chefen för lönegarantiavdelningen vid länsstyrelsen i Malmö. Detta innefattar vår empiriska studie.

1.5 Uppsatsens fortsatta disposition

I kapitel två denna uppsats behandlas lönegarantilagen, där lönegarantins utformning beskrivs. Först görs en framställning av de gemensamma reglerna för lönegaranti, vilket följs av skillnaderna mellan lönegaranti vid konkurs respektive vid företagsrekonstruktion. Uppsatsens tredje kapitel innefattar företagsrekonstruktionsförfarandets möjligheter och omöjligheter, där bland annat problemet med oklar tidpunkts- och ansvarsangivelse i lagen behandlas. I uppsatsens fjärde kapitel beskrivs undersökningsobjektet; Klippan AB, som var det första företag som genomgick en rekonstruktion med lönegaranti, vilken även är den hittills mest omfattade företagsrekonstruktionen. I

kapitel fem analyseras uppsatsens insamlade material, där de teoretiska kapitlen knyts samman med undersökningsobjektet. Slutsatserna presenteras i sjätte kapitlet, där egna reflektioner görs utifrån vad som framkommit i tidigare kapitel.

2. Lönegaranti vid konkurs och företagsrekonstruktion

2.1 Bakgrund

Systemet med statlig lönegaranti, när arbetsgivaren inte längre förmår betala löne- och pensionsfordringar, infördes genom lagen (1970:741) om statlig lönegaranti vid konkurs. Lönegaranti innebär att staten med vissa begränsningar betalar arbetstagarens fordringar. Regelsystemet reformerades år 1992 varvid en ny lönegarantilag tillkom, lönegarantilagen (1992:497). Därefter har bestämmelserna om förmånsrätt för löner och lönegaranti ändrats i viktiga delar med verkan från och med den 1 juli 1994. Den 1 juni 2005 infördes lönegaranti vid företagsrekonstruktioner¹⁰. Detta innebär i stort sätt att LGL skall tillämpas lika både vid konkurs och vid företagsrekonstruktion. En skillnad är bland annat att lönegarantin skall återbetalas vid en lyckad rekonstruktion.¹¹

Enligt 1 § LGL svarar staten för betalning av arbetstagarens fordran det vill säga statlig lönegaranti, hos arbetsgivare som försatts i konkurs eller blivit föremål för företagsrekonstruktion enligt lagen om företagsrekonstruktion. Lagen grundas på det insolvensförfarande som anges i artikel 2.1 i rådets direktiv 80/987/EEG. I det följande kommer vi att diskutera de gemensamma reglerna samt skillnaderna med lönegaranti vid konkurs respektive vid företagsrekonstruktion.

¹⁰ SFS 2005:273

¹¹ Se avsnitt 2.7 och 2.8

2.2 Lönegarantidirektivet

Inom EU finns en harmoniserad lönegaranti, 80/987/EEG den 20 oktober 1980, som har till syfte att upprätta ett skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens, för att garantera arbetstagares rätt till lönegaranti. Samtidigt måste hänsyn tas till behovet av en välbalanserad ekonomisk och social utveckling inom gemenskapen¹². Det framgår av artikel 2 i direktivet att en arbetsgivare skall anses som insolvent när en ansökan inlämnats om att, i enlighet med nationell rätt, inleda ett förfarande. Detta innebär att arbetsgivarens tillgångar tas i anspråk för att tillgodose borgenärernas fordringar och som gör det möjligt att ta hänsyn till arbetstagarnas fordringar på grund av anställningsavtalet eller anställningsförhållandena.

Direktivet är ett så kallat minimidirektiv, vilket innebär att det inte påverkar medlemsstaternas rätt att tillämpa eller utfärda lagar eller andra författningar som är mer gynnsamma för arbetstagarna (artikel 9).¹³ Enligt 9 § LGL är den beloppsmässiga begränsningen, det så kallade lönegarantitaket, fyra prisbasbelopp för varje arbetstagare. För inkomståret 2006 innebär detta 157 600 kronor, vilket är mer gynnsamt än direktivet. Det måste observeras att lönegarantidirektivet endast är avsett för konkurser, men tillämpas även vid företagsrekonstruktioner. Det finns således ingen harmonisering i direktivet gällande lönegaranti vid rekonstruktion av företag. Därför kan statsstödsreglerna aktualiseras.¹⁴

¹² 80/987/EEG

¹³ Prop 2004/05:57 s. 17

¹⁴ Se vidare avsnitt 2.9

2.3 Lönegaranti enligt Förmånsrättslagen

Utifrån lönegarantilagens 7 § går att utläsa att lönegaranti vid konkurser och företagsrekonstruktioner innebär, att arbetstagaren till en början har rätt till lönegaranti beträffande fordringar som har förmånsrätt enligt 12 § FRL. Förmånsrätten omfattar enligt huvudregeln lönefordringar som tjänats in under de senaste tre månaderna innan ansökan om konkurs gavs in till tingsrätten och lön som belöper på tiden mellan ansökan och beslut om konkurs, samt lön som belöper på tiden efter beslutet om konkurs gäller under högst en månad.

Detsamma gäller vid företagsrekonstruktion om arbetsgivaren istället hade försatts i konkurs. Efter en månad från beslutet om företagsrekonstruktion ska de arbetstagare som utför arbete erhålla lön från arbetsgivaren. De arbetstagare som blivit uppsagda och som samtidigt är arbetsbefriade får ersättning för lön under viss del av uppsägningstiden genom lönegarantin.¹⁵

2.4 Åttamånadersgräns

Förutom den beloppsmässiga begränsningen finns det även en tidsmässig begränsning. Lönegarantirätten gällande lön och uppsägningslön, enligt 9 § LGL, omfattar en period om längst åtta månaders sammanhängande anställningstid. Motsvarande tidsmässiga begränsning fanns tidigare i 12 § första stycket i FRL och utgjorde då, i delvis annan utformning, sex månader. Det stod tydligt att begränsningen till sex månader omfattade sedvanliga ostridiga lönefordringar inklusive lön under uppsägningstid. Förmånsrätten för semesterlön och för tvistiga lönefordringar följde av senare stycken i paragrafen.¹⁶ Det nu beskrivna synsättet har

¹⁵ Danhard, 2005:33

¹⁶ Danhard, 2005:90

bekräftats av Högsta domstolen i NJA 1997 s. 479 gällande semesterförmåner, beträffande sådan semesterlön eller semesterersättning som intjänats före konkursansökan.

Motsvarande begränsningsregel återfinns i 9 § LGL. Paragrafen har inte samma uppbyggnad som 12 § FRL hade. Den är otydligare och innehåller endast vissa begränsningar gällande en arbetstagares rätt att erhålla lönegaranti.

LGL är närmast en socialrättslig lag, vilket innebär att det finns ett stort utrymme att tolka en bestämmelse i enlighet vad som avsetts, snarare än till dess ordalydelse. Begränsningen till åtta månaders anställningstid bör sålunda omfatta endast sedvanlig ostridig lön inklusive uppsägningslön.¹⁷

2.5 Lönegarantirättens omfattning

Arbetstagare som själv eller tillsammans med släktingar ägt en väsentlig del i det företag som gått i konkurs eller är föremål för en rekonstruktion och som själv haft ett betydande inflytande över verksamheten har, enligt 7-7a §§ LGL, inte rätt till lönegaranti. Detta har även fastställts i en HD dom från 2001, där en man nekades att tillgodoräkna sig lönegaranti vid konkurs då han själv ägt en väsentlig andel av företaget samt haft ett väsentligt inflytande. Detta ansågs strida mot 12 § sista stycket FRL¹⁸, där det sägs att:

”Om konkursgäldenären är näringsidkare, skall en arbetstagare som själv eller tillsammans med nära anförvanter senare än sex månader före konkursansökningen har ägt en väsentlig andel av företaget och

¹⁷ Danhard, 2005:91

¹⁸ T 775-01

som haft ett betydande inflytande över dess verksamhet inte ha förmånsrätt enligt denna paragraf för lön eller pension”.

Ett pågående mål T 1071-05, i Svea hovrätt, som har överklagats till HD är huruvida den så kallade sexmånadersregeln strider mot EG-rätten. Bakgrunden till målet är att staten med stöd av sexmånadersregeln inte förmådde att ge en kvinna, som tillsammans med sin man bedrev ett bolag, rätt till lönegarantin sedan bolaget gått i konkurs. Bolaget började bedriva verksamhet i januari 2003 och då ägde kvinnan 100 procent av aktierna. Den 20 april 2003 överlät hon 85 procent av aktierna till maken, men fortsatte att vara styrelseordförande i bolaget. Den 23 oktober 2003 utträdde hon ur styrelsen och maken blev ordförande. Den 8 december 2003 försattes bolaget i konkurs.¹⁹

Hovrätten konstaterade att någon motsvarighet till den svenska sexmånadersregeln inte fanns i vare sig direktivet eller ändringsdirektivet. Därför blev slutsatsen att kvinnan omfattas av lönegaranti.²⁰

Målet har överklagats till HD, vilken har meddelat prövningstillstånd i målet. Skatteverket skriver bland annat att Svea hovrätt har tillämpat sexmånadersregeln utan att detta har varit motiverat. De menar att det viktiga är att övriga rekvisit är uppfyllda och motsvaras av direktivet. Det har aldrig varit avsikt att en person några dagar innan konkursen skulle kunna överlåta andelar av bolag eller avträda från inflytande över bolaget och ändå kunna utkräva lönegaranti.²¹ HD har ännu inte meddelat dom, men den kommer troligen att bli vägledande i framtiden.

¹⁹ T 1071-05

²⁰ Ibid, jfr NJA 2002 s. 75

²¹ T 1071-05

2.6 Lön under uppsägningstid

Enligt 7a § LGL, skall betalning enligt garantin lämnas också för fordran på uppsägningslön för tid efter en månad från konkursbeslutet. För en arbetstagare som blivit uppsagd och som inte utfört arbete åt gäldenären under sådan tid, föreligger en rätt till lönegaranti. Den uppsägningstid, eller ersättningstid som kan omfattas av en rätt till lönegaranti, får dock längst vara beräknad enligt 11 § LAS.

I en hovrättsdom från 2004, yrkade en anställd som blivit uppsagd att lönegarantiersättning skulle utges för uppsägningslön, semesterersättning och upplupen semesterersättning samt pensionsförsäkring. Enligt denna hovrättsdom²² hade arbetstagaren inte anmält sig till arbetsförmedlingen, av den orsaken att han inte fått kännedom om att företaget efter uppsägning gått i konkurs. Det krävs dock enligt 7a § LGL att arbetstagaren kan påvisa att han har anmält sig till offentlig arbetsförmedling som arbetssökande, för att lönegaranti skall kunna utges. Lagtexten är entydig och ger inte utrymme för några undantag, därmed utgick inte lönegaranti för den uppsagda arbetstagaren²³.

2.7 Lönegaranti vid företagsrekonstruktion

Den 1 juni 2005 trädde ett lagändringsförslag igenom angående statlig lönegaranti vid företagsrekonstruktion. I proposition 2004/05:57 var syftet med förslagen att bidra till att åstadkomma neutralitet mellan de båda förfarandena konkurs och företagsrekonstruktion. I propositionen föreslogs även vissa

²² RH 2004:27

²³ Ibid

förändringar i LGL. Utfallet blev att lönegaranti vid företagsrekonstruktion motsvarar vad som gäller vid konkurs.²⁴

Det övergripande syftet med att införa lönegaranti vid företagsrekonstruktioner var att förmånsrätten vid konkurs, vilken trädde i kraft den 1 januari 2004, är att förbättra förutsättningarna för rekonstruktion av företag²⁵, istället för att försätta företagen i konkurs. En lyckad företagsrekonstruktion kan ofta innebära att arbetstillfällena räddas och att byte av arbetsgivare undviks. Anställningsavtalen, till skillnad mot vad som gäller vid konkurs, har fortsatt giltighet vilket i de flesta fall torde vara till fördel för den som är anställd.²⁶

Regeringen ansåg att en förutsättning för att lönegaranti skulle kunna införas vid företagsrekonstruktion var att garantin utformades som ett socialt skydd, precis som vid konkurs. Det är arbetstagaren som skall ha rätt till lönegaranti, inte arbetsgivaren i vars verksamhet arbetstagaren arbetar. Lönegarantin bör bara komma i fråga genom att staten garanterar arbetstagarens lön när sådan inte betalas ut. Regeringen anser att en arbetstagare som har en fordran på lön eller annan liknande ersättning skall ha rätt att, under vissa förutsättningar, erhålla betalning ur lönegarantin vid en företagsrekonstruktion om betalning inte erhålls från arbetsgivaren.²⁷ I kapitel 4 kommer effekterna av implementeringen av lönegarantin vid företagsrekonstruktioner närmare att behandlas, genom ett konkret exempel, Klippan AB.

²⁴ Prop 2004/05:57 s. 1

²⁵ Prop 2002/03:49

²⁶ Prop 2004/05:57 s. 20 f

²⁷ Prop 2004/05:57 s. 22

2.8 Återbetalning av lönegaranti vid rekonstruktion

Enligt 16 § LGL är det förvaltaren eller rekonstruktören som beslutar om lönegaranti skall utgå vid respektive förfarande. Lönegarantin träder in istället för arbetsgivarens lönebetalningar och någon formell ansökan behöver inte göras²⁸.

I enlighet med 22 § LGL, betalas ersättningen ut av länsstyrelsen i det län dit den tingsrätt som handlägger företagsrekonstruktionen alternativt konkursen hör. När länsstyrelsen lämnar lönegaranti vid företagsrekonstruktion finns ingen lagstadgad tidpunkt för när återbetalning skall ske. Grundregeln är emellertid, enligt lönegarantienhetens chef vid länsstyrelsen i Malmö Ulf Leidersdorff, att återbetalning skall ske snarast efter avslutad rekonstruktion och omfattas av hela lönegarantibeloppet. En förutsättning är dock att rekonstruktionen skall vara avslutad.²⁹

Vidare konstaterar Leidersdorff att lönegarantin anses som ett kortfristigt lån och de sociala avgifterna behöver inte betalas tillbaka, utan endast bruttolönen och ränta på denna. Den debiterade räntan är referensräntan (1,5 procent våren 2006) plus 8 procent.³⁰ Dock menar Danhard (2005), om en företagsrekonstruktion blir framgångsrik så att staten skall erhålla återbetalning av utgiven lönegarantiersättning bör återbetalningen även omfatta sociala avgifter. Det är sålunda i högsta grad tveksamt om en återbetalning av lönegaranti till staten föranleder skyldighet att återbetala sociala avgifter³¹. Detta kan innebära att

²⁸ Danhard, 2005:34 ff

²⁹ Intervju Ulf Leidersdorff, 2006-05-09

³⁰ Ibid

³¹ Jfr avsnitt 4.4 stycke 4

staten till viss del har subventionerat gäldenärens lönekostnader³², vilket medför att konkurrensen snedvrids.³³

Länsstyrelsen ska fullgöra de skyldigheter som åligger arbetsgivaren angående löneutbetalningar, bland annat göra preliminärskatteavdrag och redovisa sociala avgifter. Ifråga om utbetalda belopp inträder, enligt 28 § LGL, staten i arbetstagarens rätt mot gäldenären. En arbetstagare som erhållit lönegaranti vid en företagsrekonstruktion får utan hänsyn till detta erhålla lönegaranti vid även en efterföljande konkurs. Dock kan en fordran som betalas vid en företagsrekonstruktion inte ersättas även vid en konkurs.³⁴

2.9 Lönegaranti eller statsstöd?

Medlemsländernas domstolar och myndigheter är skyldiga att tillämpa EG-rätten. EG-domstolen har utfärdat den grundläggande principen om att gemenskapsrätten har företräde i förhållande till nationell rätt³⁵. EU:s stödregler och lönedirektivet står mot varandra gällande företagsrekonstruktioner. Dock står europeisk lag över svensk lag, varför hänsyn måste tas till detta vid en eventuell ändring i LGL.³⁶

Det finns risk att lönegaranti som betalas ut vid företagsrekonstruktion kan klassificeras som statsstöd, då villkoren för lönegarantin är förmånligare än vad som kan anses som skäligt. Det kan exempelvis utgöras av nedsatt ränta.³⁷ Leidersdorff

³² Danhard, 2005:111 f

³³ Se avsnitt 2.9

³⁴ Danhard, 2005:35

³⁵ Bernitz 2002:81

³⁶ Olofsson, 2003:3

³⁷ Prop 2004/05:57 s. 17 f

hävdar att det är svårt att dra gränsen för vad som skulle kunna innebära statsstöd. I artikel 87 i EG-direktivet föreskrivs ett generellt förbud mot statligt stöd till näringsidkare. Förbudet mot statligt stöd gäller om stödet snedvrider eller hotar att snedvrída konkurrensen och detta påverkar handel mellan medlemsstaterna³⁸.

Kommissionen har utfärdat riktlinjer för tillämpningen av statsstödsreglerna. Riktlinjerna behandlar detaljerat frågan om stöd som är avsett att täcka sådana sociala kostnader som en rekonstruktion av ett företag medför. Av riktlinjerna framgår att det är tillåtet med allmänna socialförsäkringssystem och allmänna ordningar för social trygghet enligt vilka vissa ersättningar betalas direkt till den friställda personalen utan inblandning av företaget. Detta anses således inte utgöra statligt stöd.³⁹

Ett exempel är Tubacexmålet där förhållandet prövades mellan lönegarantidirektivet och statsstödsreglerna. Spaniens lönegarantifond Fogasa hade en allmän och objektiv skyldighet grundad på lönegarantidirektivet att betala ut arbetstagares löner och överta deras fordringar på arbetsgivaren. Detta ingripande utgjorde enligt kommissionen inte något statligt stöd eftersom det inte uteslutande avsåg en särskild kategori av företag. Vad som däremot ifrågasattes i målet var villkoren för arbetsgivarens återbetalning till Fogasa. Domstolen konstaterade att den ränta som belöpte på de aktuella fordringarna var lägre än de marknadsmässiga räntesatserna, således var återbetalningsvillkoren förmånligare än vad de skulle ha varit i

³⁸ Ibid

³⁹ Prop 2004/05:57 s. 18

förhållande till en privat borgenär. Just räntevillkoren ansågs därför vara oförenliga med artikel 92 (nuvarande 87) i EG-föredraget.⁴⁰

2.10 Sammanfattning

Den 1 juni 2005 skedde en lagförändring i lönegarantilagen som innebär att statlig lönegaranti införts vid företagsrekonstruktioner. Därmed får de anställda rätt till lön under en företagsrekonstruktion. Lönegarantirätten omfattar en period om längst åtta månaders sammanhängande anställningstid och den beloppsmässiga begränsningen uppgår till fyra prisbasbelopp. Detta är några av de gemensamma reglerna som gäller för de båda förfarandena. Vid företagsrekonstruktion är det rekonstruktören som fattar beslut om lönegaranti, till skillnad från konkurs där beslutet fattas av konkursförvaltaren. Det finns risk för att lönegaranti vid företagsrekonstruktion klassificeras som statsstöd, då länsstyrelsen lämnar allt för förmånliga villkor, vilket i så fall kan strida mot artikel 87 EG-direktivet. Denna situation uppstår inte vid konkurser, eftersom lönegaranti här utgör en ersättning som inte är ämnad att återbetalas.

⁴⁰ Mål C-342/96

3. Företagsrekonstruktion en möjlighet eller omöjlighet

Enligt lagstiftaren är företagsrekonstruktion "ett förfarande som syftar till att ge en näringsidkare som har betalningssvårigheter ett rådrum under vilket han kan vidta åtgärder för att förbättra sin rörelses resultat och möjlighet att förhandla med sina borgenärer om ett ackord"⁴¹.

I den amerikanska konkurslagen, Chapter 11 Reorganization of Business, anges ett konkursskydd som ger konkurshotade företag möjlighet att söka skydd mot fordringsägarna så att företaget kan rekonstrueras, eller åtminstone ge verksamheten möjlighet att avvecklas under ordnade former.⁴² Chapter 11 anses vara en förebild för FrekL⁴³. De båda lagarnas innebörd är att gäldenären skall kunna driva verksamheten vidare⁴⁴, som en on-going concern.

I Sverige trädde lagen om företagsrekonstruktion i kraft hösten 1996. Syftet med lagen var att den skulle utgöra ett effektivt instrument för att rädda företag som är livskraftiga, men som hamnat i en finansiell kris och därmed minska antalet företagskonkurser⁴⁵. Ur en samhällsekonomisk och företagsekonomisk synvinkel är det viktigt att företag i kris i ett tidigt skede, genom en omstrukturering kan återfå sin livskraft innan krisen är så djup att endast avveckling

⁴¹ Prop 1995/96:5 s. 56

⁴² www.cstjanster.idg.se, 2006-04-18

⁴³ Tuula, *Ny Juridik 1:02*, s. 65

⁴⁴ Persson, Tuula, 2001:123

⁴⁵ Prop 1995/96:5 s. 56

återstår⁴⁶. Det finns därför ett behov av att främja rekonstruktion av företag i kris innan de hamnar på obestånd och därmed är konkursmässiga⁴⁷.

En annan förutsättning för beslut om företagsrekonstruktion är att det inte får saknas skälig anledning att anta att syftet med denna kan uppnås⁴⁸. Denna regel är avsedd att hindra missbruk av förfarandet. Det ställs emellertid ett lågt beviskrav i detta avseende. Det avgörande bör vara, enligt förarbetena⁴⁹, att det inte är uteslutet att verksamheten kan rekonstrueras. Av betydelse i sammanhanget är att ytterligare bedömningar med mera tillförlitligt underlag kommer att göras relativt snart, nämligen vid det borgenärssammanträde som i princip skall hållas inom tre veckor från rättsens beslut om företagsrekonstruktion.⁵⁰

En företagsrekonstruktion kan enligt huvudregeln pågå i tre månader. Om det krävs kan tiden förlängas till högst ett år, om inte ackordförhandling har beslutats. Företagsrekonstruktionen kan upphöra när sådana åtgärder vidtagits att syftet med företagsrekonstruktionen kan anses uppnått.⁵¹

3.1 Tre skäl till rekonstruktion

I förarbeten till lagen om företagsrekonstruktion angavs tre skäl för denna. Det första och viktigaste skälet var att företag med ekonomiska svårigheter borde omstruktureras innan krisen blivit så djup att en realisation av tillgångarna, med åtföljande

⁴⁶ Persson & Tuula, 2000

⁴⁷ Prop 1995/96:5 s. 56

⁴⁸ 2 kap 6 § 2 st FrekL

⁴⁹ Prop 1995/96:5 s. 180

⁵⁰ www.skatteverket.se, 2006-04-10

⁵¹ Danhard, 2005:29

kapitalförstörning måste ske. Rekonstruktionen bör därför äga rum innan företaget blivit konkursmässigt.⁵²

Det andra skälet var att konkursförfarandet är noga reglerat och därför tenderar att dra ut på tiden och bli kostsamt. Det finns därför, anses det, behov av ett förfarande som är enklare, snabbare och mera flexibelt.⁵³

Det tredje skälet för en särskild lagstiftning var att en rekonstruktion genom konkurs kommit att uppfattas som stötande. Det gällde särskilt de så kallade bekvämlighetskonkurserna där ägaren genom ett nytt bolag förvärvade sin gamla verksamhet av konkursboet men utan de gamla skulderna och endast med det antal anställda som han ansåg sig behöva.⁵⁴

⁵² www.skatteverket.se, 2006-04-10

⁵³ [Ibid](#)

⁵⁴ [Ibid](#)

3.2 Tidpunkt för när förfarandet skall inledas

En viktig skillnad mellan konkurs och företagsrekonstruktion är att vid konkurs har lagstiftaren en given situation, insolvens, som utgångspunkt. I en konkurs kan näringsverksamheten även tvingas att avvecklas för att tillvarata borgenärernas intressen.

Företagsrekonstruktion är däremot huvudsakligen ett erbjudande om bistånd till företaget. Gälldenären får ett rådrom, under vilket han med kvalificerad rådgivning ges möjlighet att bedöma sina framtidsutsikter.⁵⁵

FrekL är en ramlagstiftning, vilket innebär att det endast framgår hur ett förfarande mer övergripande skall genomföras och därmed saknas särskilda detaljer om hur rekonstruktionen faktiskt skall gå till⁵⁶. Detta gör att det inte finns klara riktlinjer för vilken tidpunkt ett rekonstruktionsförfarande skall inledas⁵⁷. Det finns behov av att hitta ett kriterium som tillåter att ett rekonstruktionsförfarande kan inledas i så god tid att det fortfarande finns någon verksamhet att rekonstruera. Samtidigt är det viktigt att lagens moratorieregler inte skall kunna utnyttjas i illojala syften av ett företag som "egentligen" inte hade något behov av att rekonstrueras.⁵⁸

Inleds förfarandet för sent medför detta även svårigheter att rekonstruera företaget på ett fördelaktigt sätt. Det kan dessutom vara svårt att förändra verksamheten och minska dess kostnader, när det till exempel upptäcks att efterfrågan på företagets produkter har minskat. Svårigheterna med att rekonstruera företag kan bero på att företagarna inte inser sina likviditetsproblem i tid och när de väl upptäcks har det gått så långt att löner till de

⁵⁵ Prop 1995/96:5 s. 66

⁵⁶ Persson & Tuula 2000

⁵⁷ Lindstrand, *Ny juridik 1:04*, s. 38

⁵⁸ Mellqvist, *Ny Juridik 4:01*, s. 52

anställda inte kan betalas ut⁵⁹. Advokat Mikael Ekström instämmer med att tidpunkten för när ett rekonstruktionsförfarande ska inledas är väldigt svårt att bedöma. När företaget inser att de inte kan betala sina skulder, bör lämpligen företaget uppmärksamma att det finns problem. Egentligen är det enligt Ekström, redan när ett företag tvingas överväga att förlänga sina leverantörskrediter och banken nekar till ökad checkräkningskredit som företaget borde vidta åtgärder.⁶⁰

I förarbetena till FreL var frågan, vilken ekonomisk situation hos gäldenären som bör utgöra förutsättning för att en företagsrekonstruktion skall kunna beslutas⁶¹. Förutsättningen för beslutet om företagsrekonstruktion resulterade i 2 kap 6 § FrekL, vilken lyder ”att det kan antas att gäldenären vid tidpunkten för ansökningen inte kan betala sina förfallna skulder eller att sådan oförmåga inträder inom kort”⁶². Detta ska medföra att företagsrekonstruktion skall kunna ske på ett tillräckligt tidigt stadium att krav på insolvens inte är nödvändigt. Lagstiftaren har således nöjt sig med att gäldenären är, eller inom kort blir, illikvid. Det vill säga illikviditet väljs istället för insolvens som ekonomiskt grundkriterium för att ett förfarande skall kunna inledas⁶³. Huruvida det i praktiken kan föreligga någon skillnad mellan risk för illikviditet och insolvens är tveksamt. Tanken bakom lagens formulering om risk för illikviditet är emellertid att det inte skall behövas en fullständig och otvetydig utredning om gäldenärens

⁵⁹ Persson & Tuula, 2000

⁶⁰ Intervju Mikael Ekström, 2006-05-08

⁶¹ Prop 1995/96:5

⁶² 2 kap 6 § FrekL

⁶³ Prop.1995/96:5 s. 60 f, jfr SOU 1992:113 s. 349 f.

betalningssvårigheter.⁶⁴ Insufficiens är dock inte tillräcklig för att det skall kunna beslutas om företagsrekonstruktion⁶⁵.

Som ovan nämnts, finns det problem i svensk rätt att företag ofta ansöker om företagsrekonstruktion när företaget redan är på obestånd. Det står i lagen inte uttalat vem som bär ansvar för att ett rekonstruktionsförfarande inleds i tid. I lagstiftningen saknas det även incitament, för ett företag, att ansöka om att inleda en företagsrekonstruktion. Detta problem delar vi med flera andra länder både i Europa och i USA. I takt med den internationella utvecklingen har i RS 570⁶⁶ uppställts krav på att revisorn skall göra ett särskilt uttalande om företagets fortsatta drift. Frågan är vad denna plikt kan ge för incitament vid ansökan om att inleda en företagsrekonstruktion i rätt tid. Trots att USA har en mer gäldenärsvänlig lagstiftning, Bankruptcy Code, har det framgått av empiriska undersökningar att gäldenären dock ändå ansöker om att inleda rekonstruktion för sent.⁶⁷

3.3 För framgångsrik rekonstruering krävs finansiering

Av 2 kap 17 § FrekL framgår det som huvudregel, att under den tid som rekonstruktionen pågår får inte utmätning eller annan verkställighet enligt utsökningsbalken äga rum mot gäldenären. Staten måste precis som andra borgenärer göra gällande sin fordran under rekonstruktionen och först därefter vidta eventuella indrivningsåtgärder. Om statens regressfordran inte betalas av gäldenären vid en företagsrekonstruktion, kan detta leda till att

⁶⁴ 1995/96:LU 11 s. 14

⁶⁵ Welamson & Mellqvist 2003:240 f

⁶⁶ Revisionsstandard i Sverige

⁶⁷ Tuula, *Ny Juridik 4:01*, s. 55 ff

staten efter att företagsrekonstruktionen avslutats har en fordran som kan ligga till grund för en ansökan om konkurs.⁶⁸

För att en rekonstruktion skall bli framgångsrik krävs därför att gäldenären kan erhålla finansiering under förfarandet. Borgenärerna måste ges rimliga incitament för att ställa nytt kapital till gäldenärens förfogande.⁶⁹ Banken som borgenär har därför en avgörande roll för rekonstruktionen. Deras vilja är att godta en rekonstruktion och tillföra friskt kapital, vilket är väsentligt för bolagets överlevnad. De måste ta ställning till om de är villiga att ge ytterligare krediter till det redan krisdrabbade företaget.⁷⁰

Ett företag under rekonstruktion är inte särskilt lockande för fortsatt upplåning för en kreditgivare. I svensk rätt saknas regleringar angående hur finansiering skall ske under förfarandet.⁷¹ Förmånsrättslagen gör det dock möjligt för borgenären, enligt 10 och 15 §§ FRL, att bevilja lån med bästa förmånsrätt.

Om det skulle visa sig att en inledd företagsrekonstruktion inte kommer att kunna slutföras med ett lyckat resultat innebär detta enligt gällande rätt att ett nytt insolvensförfarande måste inledas, konkurs. Enligt Lindstrand (2004) betyder detta att mycket av det arbete som lagts ned inom ramen för förfarandet enligt FrekL måste alltså göras om, vilket leder till tidskrävande arbete och ökade kostnader. Vidare kan det leda till rättsförlust för rekonstruktionsborgenärer, då dessa kan ha tvingats avstå ifrån säranktioner under rekonstruktionen. Gäldenärens situation kan då ha försämrats och ytterligare fordringsägare tillkommit. Kritik har även riktats mot att rekonstruktionsförfarandet inleds av domstol, vilket innebär att information om bolagets finansiella svårigheter kungörs

⁶⁸ Prop 2004/05:57 s. 23

⁶⁹ Lindstrand, *Ny juridik 1:04*, s. 45

⁷⁰ Österholm, *Balans nr 3*, 2002:30

⁷¹ Lindstrand, *Ny juridik 1:04*, s. 45

offentligt. Effekten av detta kan vara att kreditgivare inte gärna beviljar nya krediter. Det kan således vara svårt att få kreditgivare att medverka till att ett företagsrekonstruktionsförfarande inleds då det blir fördyrande för dessa parter om gäldenären senare försätts i konkurs.⁷²

3.4 Sammanfattning

Lagen om företagsrekonstruktion trädde i kraft 1996 i syfte att rädda företag som bedöms ha livskraft, men som hamnat i kris. Tanken var att kunna minska antalet företagskonkurser, men lagen har dock inte fått den genomslagskraft som förväntades. För att ett företag skall kunna inleda ett rekonstruktionsförfarande krävs det att företaget är illikvid, vilket är en oklar tidpunktsangivelse i FrekL. Detta kan jämföras med konkurser där tidpunkten är tydligt angiven i Konkurslagen, huruvida företaget är insolvent eller inte. Det är heller inte lagstadgat i FrekL angående vem som är ansvarig för att ett rekonstruktionsförfarande inleds i tid. Vi kommer i det följande kapitlet redogöra för vårt undersökningsobjekt Klippan AB och utfallet av deras företagsrekonstruktion.

⁷² Lindstrand, *Ny juridik 1:04*, s. 36 ff

4. Rekonstruktion av Klippan AB 2005

4.1 Ekonomiska problem i Klippan AB

Klippan AB (Klippan) är en producent av specialpapper för den grafiska industrin. Under sista kvartalet 2004, visade Klippan på en kraftig rörelseförlust på grund av en svag orderingång samt en accelererande brist på likvida medel. Detta ledde till att Klippan ansökte om företagsrekonstruktion.⁷³

Guy Lofalk rekonstruktör för Klippan, beskriver rekonstruktionsarbetet i protokollet från borgenärssammanträdet den 17 juni 2005. Där framgår att rekonstruktionsarbetet består av två delar; (a) *en strukturell del* och (b) *en finansiell del*. För att lösa det strukturella problemet fattade styrelsen beslut i mars 2005 om att lämna marknaden för högbestruket papper och att avveckla papperstillverkningen i Mölndal, samt överföra produktionen av obestruket papper till de två bruken i Klippan och Lessebo. Gällande det finansiella problemet beslutade styrelsen att föreslå bolagsstämman att genomföra en företrädesemission om 200 miljoner kronor med emissionslikvid i juni 2006.⁷⁴

Lofalk menade att det bästa för borgenärerna var att avveckla den ovan nämnda del av verksamheten under rekonstruktion istället för under konkurs. Bolagets huvudkreditgivare Nordea ansåg emellertid att Klippan inte hade fog att genomföra en rekonstruktion, utan att de istället omedelbart borde försättas i konkurs. Denna uppfattning delades av Kronofogdemyndigheten. En konkurs skulle med största sannolikhet innebära att de

⁷³ www.klippan-paper.se, 2005-05-11

⁷⁴ Å 897-05, 2005-06-17

oprioriterade borgenärerna inte skulle erhålla någon utdelning alls.⁷⁵

4.2 Inledande av rekonstruktion

Den 2 juni 2005 beviljades Klippan, med 850 anställda, den största företagsrekonstruktionen i Sverige hittills⁷⁶.

Rekonstruktionsbeslutet från tingsrätten löd att, ”det kan antas att gäldenären inte kan betala sina förfallna skulder. Det finns skälig anledning att anta att syftet med företagsrekonstruktionen kan uppnås”⁷⁷, vilket överensstämmer med förutsättningarna för att inleda en rekonstruktion enligt 2 kap 6 § FrekL. Tingsrätterna i Helsingborg och Mölndal beslutade om en 3-månaders rekonstruktionsperiod, det vill säga fram till den 2 september 2005. Rekonstruktionsåtgärderna kunde inte slutföras inom den beslutade rekonstruktionsperioden, varför tingsrätterna beslutade om en förlängning med ytterligare tre månader.⁷⁸

Skuldsättningen var hög i Klippan, men genom rekonstruktionen beviljade Nordea anstånd med räntebetalningarna av lånen.⁷⁹ För att komma till rätta med lönsamhetsproblemen påbörjade bolaget omstrukturering där verksamheten i framtiden skall bedrivas i betydligt mindre omfattning⁸⁰. Beslutet om företagsrekonstruktion för Klippan innebar att ett ackordförfarande inleddes med främst bankerna om att skriva ner sina fordringar på Klippan.

Rekonstruktionen avslutades med en ackorduppgörelse där Klippan erlade fullbetalning 37 procent av kapitalbeloppet för de

⁷⁵ Ibid

⁷⁶ www.klippan-paper.se, 2006-05-11

⁷⁷ Å 2623-05, 2005-06-02

⁷⁸ www.klippan-paper.se, 2006-05-11

⁷⁹ www.svd.se, 2006-04-27

⁸⁰ Mölndals tingsrätt, *Ansökan om företagsrekonstruktion*, 2005-06-02

fordringar som omfattades av ackordet. Under processen fick bolaget inte betala för leveranser som skett före den 2 juni 2005 eller för andra skulder som uppkommit dessförinnan.⁸¹

4.3 Beslut om lönegaranti

Beslutet om företagsrekonstruktion innebar även att statens lönegaranti utgick, efter beslut av Lofalk. Klippan kunde därigenom förbättra sin likviditet på kort sikt.⁸² Lönegarantin gällde i nästan två månader för bolagets anställda och infattade även utbetalning av semesterersättning. De nya reglerna gällande lönegaranti vid företagsrekonstruktioner, som började gälla så sent som dagen innan Klippans godkännande om en rekonstruktion, var därmed tillämpliga.⁸³

På grund av att lönegarantin gällde för Klippans anställda i Sverige under företagsrekonstruktionen, betalades de anställdas löner och intjänad semester ut via länsstyrelsen. Anställda utomlands fick sin lön på vanligt sätt. Efter rekonstruktionen blev Klippan återbetalningsskyldig för lönegarantin. Klippan använde lönegarantin för att säkerställa att leverantörer får betalt för fortsatta leveranser under rekonstruktionstiden.⁸⁴

4.4 En lyckad rekonstruktion genom lönegaranti

Den dåvarande VD:n för Klippan, Thomas Billing såg företagsrekonstruktionen som en offensiv åtgärd för att försöka rädda bolaget. Banken var villig att skjuta in mer pengar till

⁸¹ www.svd.se, 2006-04-27

⁸² Mölndals tingsrätt, *Ansökan om företagsrekonstruktion*, 2005-06-02

⁸³ *Dagens Industri*, 2006-04-28

⁸⁴ www.klippan-paper.se, 2006-05-02

Klippan, men det gjorde samtidigt att papperstillverkaren hamnade i en ännu större beroendeställning.⁸⁵

Guy Lofalk, rekonstruktören för Klippan, säger att det är en av de svåraste rekonstruktioner som han har gjort. Men att det gick bra, eftersom utfallet för företaget innebar att de blev av med 150 miljoner kronor i skulder och tog in 200 miljoner kronor i en nyemission. Det räddade 650 jobb, banken förlorade inte någonting alls och de oprioriterade leverantörerna fick tillbaka 37 procent av sina fordringar. Han konstaterar att "en konkurs hade givit mycket mindre", samt att de sannolikt inte klarat Klippan utan den nya lagen med lönegaranti.⁸⁶ Sedan rekonstruktionen har givit förutsättningar för att skapa ett starkt och lönsamt Klippan avslutades rekonstruktionsförfarandet den 9 januari 2006⁸⁷. Därmed kan syftet med företagsrekonstruktionen anses ha blivit uppnått⁸⁸.

Det finns dock ett återstående problem med Klippan-rekonstruktionen. Efter avslutad rekonstruktion och återbetald lönegaranti lämnar staten genom Kronofogdemyndigheten, den 20 mars 2006, in en stämningsansökan vid Mölndals tingsrätt. I denna ansökan yrkar staten att tingsrätten förpliktar Klippan Mölndal AB att till staten betala nära sex miljoner kronor jämte ränta, avseende sociala avgifter på utbetald lönegaranti.⁸⁹

Som grund för yrkandet läggs bland annat fram att i 28 § LGL anges uttryckligen att staten har rätt till återbetalning av utbetalt garantibelopp. Motsvarande uttrycklig bestämmelse som reglerar

⁸⁵ [Ibid](#)

⁸⁶ Dagens Industri 2006-03-20

⁸⁷ www.klippan-paper.se, 2006-05-02

⁸⁸ Å 897-05, 2006-01-09

statens rätt till återbetalning även avseende erlagda sociala avgifter hänförliga till garantibeloppet föreligger inte. Av svensk rätt följer emellertid att ett bolag gentemot staten har en återbetalningsskyldighet även för erlagda sociala avgifter enligt principerna kring regressrätt vid betalning av annans skuld.⁹⁰

Konsekvenserna av en avsaknad återbetalningsskyldighet skall beaktas, dels med hänsyn till att det svenska lönegarantissystemet i annat fall skulle strida mot EG:s statsstödsregler, dels då bolaget annars skulle göra en obehörig vinst motsvarande det av staten erlagda beloppet.⁹¹

Den svenska regleringen kring statlig lönegaranti vid företagsrekonstruktion och EG:s statsstödsregler strider mot varandra, vilket bland annat ligger till grund för statens stämningansökan till tingsrätten. I stämningansökan hänvisas även till Tubacexmålet.⁹²

Det föreligger även i praxis starkt stöd för statens rätt att kräva återbetalning även avseende erlagda sociala avgifter och frågan om regressrätt vid betalning av annans skuld.⁹³ Högsta domstolens uttalanden i NJA 1998 s 219, där staten ansetts berättigad till utdelning i konkursen också för ränta på utbetald lönegaranti, är av intresse i förevarande fall. I domskälen hänvisas till att statens betalning av anförd lönegaranti är att likställas med ett borgensansvar.⁹⁴

⁸⁹ Mölndals tingsrätt, *Stämningansökan*, 2006-03-20 s. 2

⁹⁰ Mölndals tingsrätt, *Stämningansökan*, 2006-03-20 s. 3

⁹¹ Mölndals tingsrätt, *Stämningansökan*, 2006-03-20 s. 4

⁹² Mölndals tingsrätt, *Stämningansökan*, 2006-03-20 s. 7, se avsnitt 2.9 sista stycket

⁹³ Mölndals tingsrätt, *Stämningansökan*, 2006-03-20 s. 11

⁹⁴ Mölndals tingsrätt, *Stämningansökan*, 2006-03-20 s. 16

Sammanfattningsvis aktualiserar staten två frågeställningar i stämningsansökan;

- i. om synsättet, gällande inte återbetalning av sociala avgifter på lönegaranti är förenligt med EG:s statsstödsregler,
- ii. om hantering om den obehöriga vinst som bolaget gör, genom att återbetalning av sociala avgifter inte sker.⁹⁵

I skrivande stund har processen inte hunnit inledas, utan endast stämningsansökan har inkommit till Mölndals tingsrätt. Vidare diskussion görs i följande kapitel, utifrån effekterna av alternativa utfall.

Avslutningsvis var rekonstruktionen av Klippan unik därför att den avsåg, vid tillfället, ett börsnoterat företag där många av de regler som skulle tillämpas inte tidigare prövats i ett sådant sammanhang. I många av frågorna finns ingen praxis eller färdiga lösningar. De inblandade i rekonstruktionen för Klippan var därför hänvisade till att själva finna lösningar.⁹⁶ I USA finns sedan länge en stor marknad för att investera i problemföretag. Lofalk förväntar sig nu en liknande utveckling i Sverige. Han uttalar sig om att ”många utländska fonder och finansiella rådgivare har fått upp ögonen för det svenska systemet och dess möjligheter genom Klippan-rekonstruktionen”. Lofalk menar vidare att vi idag har Europas bästa lagstiftning inom det här området. På flera punkter är den till och med effektivare än Chapter 11-förvarandet i USA.⁹⁷

⁹⁵ Mölndals tingsrätt, *Stämningsansökan*, 2006-03-20 s. 17

⁹⁶ Delårsrapport 1 januari – 30 september 2005

⁹⁷ Dagens Industri, 2006-03-20

4.5 Sammanfattning

Klippan AB har genomgått den i Sverige hittills mest omfattande företagsrekonstruktionen, där lönegaranti har utgått.

Rekonstruktören för Klippan har konstaterat, att de med all sannolikhet inte kunnat genomföra en lyckosam rekonstruktion utan stöd av lönegarantin. Efter avslutad rekonstruktion lämnades en stämningsansökan in av staten angående huruvida Klippan Mölndal ska bli återbetalningsskyldig för sociala avgifter på erhållen lönegaranti.

5. Analys

Som ovan sagts fick FrekL inte den genomslagskraft som förutspåddes i förarbetena till lagen. Regeringen ansåg att de tidigare reglerna med lönegaranti endast vid konkurs gav incitament till gäldenärerna att gå i konkurs. Detta gav då möjlighet till en ny finansieringskälla för obetalda löner, det vill säga lönekostnaden ersattes av staten. För att jämna ut de skillnader som fanns mellan de två förfarandena konkurs och företagsrekonstruktion infördes lönegaranti, den 1 juni 2005, även vid företagsrekonstruktioner med syfte att stimulera till fler rekonstruktioner av företag.

5.1 Beslut om företagsrekonstruktion och dess effekt

Det torde stå klart att FrekL inte visats sig fungera i praktiken. Per J Börjesson Handelsbanken, uttalar sig om att det inte är ovanligt att större företag rekonstrueras utan tillämpning av FrekL. Dessa

företag har ofta haft ett tämligen bra utgångsläge för att hantera ett befarat obestånd. Med hänsyn till den större kompetensen har oftast åtgärder kunnat vidtas i tid och samförstånd med banken och övriga större fordringsägare. Problemen är dock större när det gäller de mindre företagen⁹⁸.

Även i förarbetena till FrekL, framkom att lagen kommer att få störst betydelse för de större företagen. Regeringen pekade dock på att behovet av att rekonstruera även mindre företag är väl så viktigt.⁹⁹ Det faktum att lagen lämpar sig bäst för stora företag måste anses vara negativt, eftersom det stora antalet konkurser i regel berör små företag. Enbart några procent av konkurserna i Sverige gäller företag med fler än 20 anställda.¹⁰⁰ Börjesson har framhållit att bankerna har särskilt goda förutsättningar att i god tid uppmärksamma närmande obestånd, men endast i de större företagen. När det gäller de mindre företagen döljs de ekonomiska problemen in i det sista för banken, på grund av rädsla för uppsagda krediter och utlösta borgensansvar. Det torde inte vara ovanligt att banken kan vara bland de sista som får vetskap om att ett företag ansökt om företagsrekonstruktion.¹⁰¹

Utifrån ovan nämnda resonemang torde storleken av företag ha betydelse. Klippan-rekonstruktionen är bevis på detta, där det ansågs vara fördelaktigt att företaget var av betydande omfattning. Av stor vikt var även att Klippans huvudbank inte drog sig undan vid rekonstruktionen. Det är enligt Tuula (2001), annars inte ovanligt att kreditgivare anser att ett rekonstruktionsförsök blir allt för kostsamt. Kontaktar en gäldenär sin största kreditgivare för att

⁹⁸ Börjesson, *Omstart*, 2003:27 f

⁹⁹ Prop 1995/96:5

¹⁰⁰ Tuula, *Ny juridik 3:01*, s. 48

¹⁰¹ Börjesson, *Omstart*, 2003:27 f

få hjälp, kan detta få motsatt effekt, nämligen att kreditgivare med omedelbar verkan säger upp kredittagarens tidigare krediter.¹⁰²

Har verksamheten efter en rekonstruktion goda förutsättningar för en framtida lönsamhet är det positivt för borgenärerna att en rekonstruktion genomförs. Skulle det istället visa sig att så inte är fallet har ändå ingen tid gått förlorad då borgenärerna inte förlorar mer än vid en konkurs. Hanna Foss-Akterwall, en av medarbetarna vid Klippan-rekonstruktionen, har angett att Klippans överlevnadsförmåga bestämdes utifrån att kunna genomföra den operativa rekonstruktionsplanen. Denna innebar ett högre kapacitetsutnyttjande i de två pappersbruken i Lessebo respektive Klippan och nedläggning av pappersbruket i Mölndal. På detta sätt kunde kapacitetsutnyttjandet ökas i de två kvarvarande pappersbruken, vilket medförde ökad lönsamhet. Därför bedömdes sedermera överlevnadsförmågan vara god. Klippans kunder var lojala och fortsatte att köpa deras produkter under rekonstruktionen, vilket också var avgörande för företagets överlevnad.¹⁰³

Rekonstruktörerna bedömde aldrig Klippans ekonomiska kris så pass allvarlig att en konkurs sågs som ett alternativ. Foss-Akterwall uttalar sig att, "hade Klippan försatts i konkurs är sannolikheten överhängande att verksamheten hade lagts ned och de jobb som nu kunde räddas, ca 650, hade även de gått förlorade".¹⁰⁴ Vidare hade en konkurs sannolikt inte gett bolagets borgenärer någon utdelning. Genom att lönegaranti utgick kunde även de oprioriterade borgenärerna få utdelning på sina fordringar. Om inledandet av rekonstruktionen påbörjats för sent hade det funnits

¹⁰² Tuula, Ny juridik 3:01, s. 46

¹⁰³ Intervju Foss-Akterwall, 2005-05-23

risk för att de ekonomiska problemen i Klippan blivit alltför stora och förutsättningar för ett rekonstruktionsförfarande hade inte längre existerat. Det är alltså viktigt att förfarandet inleds i tid då det blir mest fördelaktigt både för borgenär och gäldenär.

I debatten har Leif Nyberg Föreningssparbanken, framhållit att lagen borde tillämpas efter lagtexten. Han menar att det bör ställas större krav på de företag som ansöker om rekonstruering. Vidare borde det finnas en möjlighet för borgenärerna att åstadkomma ett beslut om rekonstruktion mot företagsledningens vilja, i likhet med vad som kan göras i konkurssituationer.¹⁰⁵ Dock bör det genom domstolsbeslutet, gällande inledandet av en företagsrekonstruktion, finnas grund för att förfarandet skall vara genomförbart.¹⁰⁶

5.2 Effekterna av lönegaranti vid företagsrekonstruktion

Vid en konkurs är lönegaranti enbart avsedd för arbetstagarens skydd. Däremot torde lönegarantin, vid rekonstruktion, istället kunna anses vara en finansieringshjälp, genom att garantin ger företaget möjlighet att finansiera övriga skulder. Detta har visats sig i Klippan-rekonstruktionen¹⁰⁷, då företaget kunde betala sina leverantörer genom att lönegaranti utgick. Men utifrån prop 2004/05:57 är lönegaranti vid företagsrekonstruktioner enbart utformad som ett socialt skydd för arbetstagaren och inte som ett stöd för företaget.

¹⁰⁴ Ibid

¹⁰⁵ Nyberg, *Omstart*, 2003:56 f

¹⁰⁶ Mellqvist, *Ny Juridik* 2:96, s. 23 f.

¹⁰⁷ Se kapitel 4

Lönegaranti vid företagsrekonstruktion torde vara ett viktigt stöd för företagets överlevnadsförmåga, eftersom borgenärer ofta är ovilliga att bevilja kredit i detta skede. Rekonstruktionen av Klippan avslutades den 9 januari 2006, vilket blev det första företag att tillämpa lönegaranti. Detta var av stor betydelse för företaget, eftersom 650 arbetstillfällen räddades på grund av lönegarantin. Effekten blev även att Klippans likviditet förbättrades¹⁰⁸, genom att lönegarantin ger anstånd med återbetalning till den tidpunkt då rekonstruktionen är avslutad. Framförallt innebär lönegarantin att företagen får en bättre finansiell situation i företagsrekonstruktionens inledningsskede. Således är det av stor betydelse för att rädda företag att möjlighet till lönegaranti vid företagsrekonstruktion har införts.¹⁰⁹ Hade inte lönegarantin kunna tillämpas, torde Klippan inte ha kunnat genomföra en lyckosam rekonstruktion utan alternativet hade varit konkurs. En rekonstruktion var således det mest lönsamma för alla parter, varför lönegarantin torde vara ett incitament till ett inledande av ett rekonstruktionsförfarande. Även Ekström anser att lönegaranti absolut kan anses vara ett incitament till företagsrekonstruktion eftersom företaget får ett lån på den största utgiftsposten, vilket innebär en central förutsättning för att lyckas. Leidersdorff är dock av en annan uppfattning och menar att lönegarantin inte direkt kan anses vara ett incitament till företagsrekonstruktion, eftersom antalet företagsrekonstruktioner fortfarande är väldigt lågt i förhållande till antalet konkurser. Han uppger att de vid länsstyrelsen i Malmö, sedan införandet av lönegarantin, endast har behandlat sex företagsrekonstruktioner där garantin har utgått.

¹⁰⁸ Intervju Foss-Akterwall, 2006-05-23

¹⁰⁹ Ibid

5.3 Avsaknad tidpunktsangivelse och inget uttalat ansvar

Det finns idag en oklar tidpunktsangivelse då en företagsrekonstruktion skall inledas, till skillnad från insolvensbegreppet som gäller vid konkurs. Exempelvis menar vi att tydligare tidpunktangivelse borde vara lagstadgat i FrekL. Samtidigt tror Ekström att det är svårt att få till stånd en mer preciserad lagstiftning, eftersom företagsrekonstruktionsförfarandet är en *möjlighet* för företagens överlevnad. Därmed menar han att det torde vara svårt att formulera FrekL tydligare. Han gör en jämförelse med likvidation av företag, enligt 25 kap ABL, som istället är en tvingande detaljerad kontrollfunktion.

Enligt Mellqvist hade redan riksdagens lagutskott uppmärksammats på att den föreslagna definitionen av gäldenärsföretagets ekonomiska svårigheter kan hindra att en ansökan om företagsrekonstruktion görs i tid. Det har därför föreslagits att *risk för framtida illikviditet* skulle vara tillräckligt för att bifalla en ansökan. I sammanhanget har också diskuterats om det inte borde vara tillräckligt att det kan *antas* att det föreligger risk för illikviditet.¹¹⁰ Att det finns risk för framtida illikviditet eller att det kan antas, är en bedömningsfråga. Företagsägare har svårt att bekänna att bolaget går dåligt, vilket gör att de många gånger väntar för länge på att ansöka om rekonstruktion om detta överhuvudtaget görs. Förslagsvis menar Foss-Akterwall att en regel borde införas när en rekonstruktion skall inledas. Exempelvis föreslår hon att en riktlinje skulle kunna vara när soliditeten understiger noll. Tidpunkten för Klippan-rekonstruktionen bestämdes dock i stor utsträckning utifrån när det blev osannolikt att den beslutade nyemissionen om 200 miljoner kronor skulle gå

att genomföras.¹¹¹ Denna nyemission var planerad i syfte att tillskjuta likvida medel i bolaget, men aktieägarna var i detta skede inte beredda att satsa kapital i Klippan. Detta ledde till att Klippan vid denna tidpunkt beslutade att rekonstruera bolaget.

Det är således betydelsefullt att lagstiftningen är effektiv och välbalanserad så att frågan om insolvenshantering inte väcks för sent. Utan valet skall kunna grundas på en bedömning av lönsamhet och framtidsutsikter och inte på oväsentligheter, som torde snedvrída ställningstagandet.¹¹² Vid en SIFO-undersökning¹¹³, som genomfördes av Företagarnas Riksorganisation har det framkommit att landets småföretagare har dålig kännedom om vad lagen om företagsrekonstruktion är och vad den konkret innebär. Företagare saknar vetskap om att ett förfarande kan inledas så snart gäldenären är illikvid. Detta medför en risk för att företagen hinner förblöda, innan hjälp sätts in. De ekonomiska problemen brukar då vara så allvarliga att löner inte kan betalas ut till de anställda.¹¹⁴ Vi anser därför att en tänkbar åtgärd torde vara att informera företagen om lagen och dess möjlighet till lönegaranti.

Beträffande ansvaret att leda företaget mot en rekonstruktion kan inte detta, enligt Foss-Akterwall, läggas på någon annan än bolagets styrelse. Hon menar att det är självfallet styrelsen som har det yttersta ansvaret för bolagets verksamhet.¹¹⁵ Men enligt Dan Brännström, generalsekreterare FAR, är det ofta revisorn som uppmärksammar och tydligt pekar på att ett företag är på väg mot

¹¹⁰ Mellqvist, *Ny Juridik* 2:96, s. 23

¹¹¹ Intervju Foss-Akterwall, 2006-05-23

¹¹² Prop 2004/05:57 s. 19

¹¹³ RSV, Rapport 1999:7

¹¹⁴ Tuula, *Ny Juridik*, 3:01 s. 45

¹¹⁵ Intervju Foss-Akterwall, 2006-05-23

en finansiell kris. Detta hänger samman med den kompetens som revisorn har, när det gäller att tolka finansiell information. Men om revisorns kompetens och närvaro i företagen skall kunna utnyttjas är det viktigt att det finns ett regelsystem som möjliggör att revisorerna får hjälpa till, ge visst biträde.¹¹⁶ I överensstämmelse med Brännström menar Ekström vidare att en möjlighet torde vara att revisorn får ett uttalat ansvar i FrekL. Där de bedömer framtidsutsikterna för bolaget och gör ett uttalande om dess ekonomiska situation. Revisorn är sedan tidigare insatt i bolagets ekonomi och kan därför vara lämplig som bedömare.

5.4 Statsstöd

Skillnaden mellan lönegaranti vid konkurs respektive företagsrekonstruktion är, att vid konkurs avslutas verksamheten och återbetalning av lönegaranti kan därmed inte ske. Genom utbetalning av lönegaranti vid företagsrekonstruktion har staten övertagit arbetstagarens fordran, varför staten således har rätt till ränta i samma utsträckning som arbetstagaren skulle haft¹¹⁷. Räntan utgår från och med förfallodagen och beräknas enligt 6 § Räntelagen¹¹⁸. Lönegaranti vid företagsrekonstruktion ska enligt länsstyrelsen betalas tillbaka snarast efter avslutad rekonstruktion, men en amorteringsplan kan dock ske på företagets begäran. När företagets återbetalning sker direkt anses lönegarantin som ett kortfristigt lån, vilket var fallet i Klippan-rekonstruktionen. Där finansieringen av återbetalningen främst skedde genom nyemission¹¹⁹.

¹¹⁶ Brännström, *Omstart*, 2003:53 f

¹¹⁷ Intervju Foss-Akterwall, 2006-05-23

¹¹⁸ *Ibid*

¹¹⁹ *Ibid*

Om en amorteringsplan beviljas av länsstyrelsen över en längre tidsperiod, klassificeras garantin som ett långfristigt lån vilket torde kunna anses som ett statsstöd. Detta strider mot EG-direktivet artikel 87, då stödet hotar att snedvrیدا konkurrensen, vilket leder till att företaget ges otillbörliga fördelar vid en fortsatt verksamhet. Med hänvisning till Tubacexmålet¹²⁰ har det fastställts att även förmånliga villkor och låg ränta kan uppfattas som statsstöd.¹²¹

När vi skriver denna uppsats (våren 2006) ligger Klippan Mölndal AB under process angående om företaget ska bli återbetalningsskyldiga för erhållna sociala avgifter, beräknad på utbetalt lönegaranti. Avgörande i detta mål torde bli vägledande för framtida återbetalningskrav av sociala avgifter. En överklagan, av någon part, till en högre instans torde innebära att domslutet kommer tillämpas som praxis på området. I skrivande stund kan vi inte uttala oss om utfallet för domslutet. Vi anser emellertid att de sociala avgifterna bör återbetalas, eftersom statsstödsreglerna annars kan aktualiseras vilket strider mot EG-direktivet. Detta torde innebära att staten genom lönegarantisystemet subventionerat bolaget genom att de undgår återbetalning av sociala avgifter, samt att Klippan gör en vinst på statens bekostnad. Det har klarlagts att denna förmögenhetsöverföring, och följaktligen även vinsten saknar rättsgrund, då någon sådan förmögenhetsöverföring inte alls varit avsedd av lagstiftaren¹²².

5.5 Sammanfattning

Lönegarantin vid företagsrekonstruktioner kan anses vara en finansieringshjälp, då Klippans likviditet förbättrades. I FrekL finns

¹²⁰ Se avsnitt 2.9 sista stycket

¹²¹ Se avsnitt 2.9

ingen uttalad tidpunktsangivelse för när en företagsrekonstruktion skall inledas. Tidpunkten för Klippan-rekonstruktionen bestämdes utifrån när det blev osannolikt att den tidigare beslutade nyemissionen inte var genomförbar. Avsaknad finns även i lagen angående vem som bär ansvaret för inledandet av en rekonstruktion. Resonemang har förts huruvida det torde vara revisorns alternativt styrelsens ansvarsområde. Det anses vara fördelaktigt att företaget som skall rekonstrueras är av större omfattning, vilket Klippan är bevis för. Vidare har det diskuterats huruvida statsstödsreglerna kan aktualiseras vid lönegaranti med förmånliga villkor eller på ej återbetalda sociala avgifter.

6. Sammanfattande slutsatser

I syfte att diskutera de lege lata om lönegarantin haft effekt vid beslut om företagsrekonstruktion, har vi utifrån analysen studerat huruvida det torde finnas större möjligheter att genomföra en företagsrekonstruktion efter införandet av lönegarantin.

Uppsatsskrivandet har emellertid varit tidsbegränsat varför endast Klippan-rekonstruktionen studerats som är gällande rätt av lönegaranti vid företagsrekonstruktioner. Därför är det således svårt att dra några generella slutsatser med endast en tingsrättsdom som grund. Med hänvisning till tidigare resonemang i uppsatsen, kommer vi nedan att redogöra för de sammanfattande slutsatser som framkommit samt förslag de lege ferenda.

6.1 Lönegaranti är ett incitament till företagsrekonstruktion

I FrekL finns en avsaknad gällande tidpunktsangivelse och vem som bär ansvaret för när ett rekonstruktionsförfarande skall inledas. Genom dessa oklarheter, kan det finnas risk för att företagen inte observerar de ekonomiska problemen i tid. Detta kan i sin tur leda till att företagen blir konkursmässiga i onödan, vilket inte var lagstiftarens syfte. För att komma till rätta med dessa rättsosäkerheter som förekommer, föreslår vi att lagen torde omarbetas i dessa avseenden, de lege ferenda. Förslagsvis, utifrån vad som framkommit i analysen, torde ett negativt soliditetsmått vara ett möjligt mätinstrument för när ett rekonstruktionsförfarande skall inledas. Ansvaret för inledandet av en rekonstruktion anser vi torde kunna läggas på styrelsen alternativt revisorn. Klippans inledande av företagsrekonstruktion

bestämdes utifrån att det var sannolikt att en nyemission inte skulle gå att genomföra.

Vidare torde tidsfristen för återbetalningsskyldigheten av lönegarantin, samt återbetalning av dess sociala avgifter tydliggöras i LGL. Detta för att undvika att statsstödsreglerna i EG-direktivet aktualiseras, vilket är problemet i det pågående målet gällande stämningsansökan mot Klippan AB¹²³. Vi lämnar emellertid eventuell ändring av lagens formulering till andra att föreslå.

Det har utifrån uppsatsen framkommit att det torde finnas tre orsaker till varför inte FrekL fick den genomslagskraft som förutspåddes. En orsak torde bero på att tidpunktsangivelse saknas i lagen. En annan orsak torde vara att innan införandet av lönegaranti vid företagsrekonstruktioner, ansågs det mer fördelaktigt att försättas i konkurs eftersom lönegaranti då utgick. Även okunskapen bland företagen gällande lagens tillämpning, torde vara en orsak till att krisdrabbade företag inte ansöker om rekonstruktion i tid. Om okunskapen bland företagen i framtiden minskar torde detta innebära att tillämpning av lönegarantin ökar. Möjligen finns då en risk att detta i sin tur innebär att företagen ser sin chans att utnyttja lönegarantisystemet, utan att en rekonstruktion egentligen är motiverad.

I analysen visades att lönegarantin var en avgörande faktor för att Klippan skulle klara den inledande finansieringen av rekonstruktionen. Företaget insåg sina finansiella problem i tid och det fanns en övervägande positiv inställning, bland borgenärerna. Det framkom även att företagets storlek torde ha betydelse för att ett rekonstruktionsförfarande ska bli framgångsrikt. Det är således

lättare att rekonstruera stora företag, vilket Klippan är bevis för där 650 arbetstillfällen räddades med hjälp av lönegarantin. Genom att knyta samman uppsatsens syfte med analysen torde lönegarantin kunna vara ett incitament till att inleda en rekonstruktion. Skälet borde främst vara att finansieringen underlättas för företagen.

6.2 De lege ferenda

Uppsatsens undersyften har varit att studera om det, i olika avseende, finns brister i utformningen av FrekL. Därför kommer vi avslutningsvis att resonera gällande hur det rättsliga förfarandet möjligen kan se ut de lege ferenda, för att användningen av FrekL skall öka.

Tuula och Mellqvist delar uppfattning att en lagstiftning inte behöver vara utformad så att den ger preferens åt företagsrekonstruktion. De hävdar att det är viktigt att framhålla att det inte heller väljs konkurs före rekonstruktion.¹²⁴ Vi anser att det torde vara väsentligt att se till företagets enskilda förutsättningar. Samtidigt är det av betydelse att inte direkt försätta företaget i konkurs, utan prövning av deras överlevnadsförmåga. Exempelvis i de fall företaget inte anses ha livskraft torde det inte vara lämpligt att inleda en rekonstruktion. Detta kan jämföras med den gemensamma insolvensbalk för konkurs och företagsrekonstruktion som Tuula förespråkar. Där gäldenären skulle kunna ansöka om att inleda ett insolvensrättsligt förfarande och domstolen pröva vilket förfarande som är det mest gångbara, för det särskilda företaget och dess lönsamhet, företagsrekonstruktion eller konkurs. Insolvensbalken torde utgöra

¹²³ Se avsnitt 4.4 stycke 4

¹²⁴ Tuula, *Ny Juridik 1:02*, s. 67

ett led för att få till stånd fler företagsrekonstruktioner enligt FrekL.¹²⁵

Även ur ett samhällsekonomiskt perspektiv torde det vara mer lönsamt att pröva, i varje enskilt fall, huruvida ett rekonstruktionsförfarande är möjligt istället för en konkurs. Detta kan jämföras med Chapter 11, den amerikanska konkurslagen, där prövning sker vid varje konkursansökan. Vi menar att det lämpligen bör vara viktigare att utöka den befintliga ramlagstiftningen, som FrekL är, till en mer detaljerad lagstiftning.

6.3 Förslag till fortsatta studier

Det har ännu inte hunnit gå ett år sedan införandet av lönegaranti vid företagsrekonstruktioner, varför det är svårt att kunna se dess fulla effekt. Därför hade det varit intressant, efter något år, att göra en mer omfattande undersökning om effekten av lönegaranti har lett till ökat antal företagsrekonstruktioner. Vid sådan tidpunkt torde det finnas mer statistik på området. Även en jämförelse mellan andra länder och deras syn på lönegaranti hade varit av intresse.

¹²⁵ Ibid

Källor och litteratur

Kommittébetänkanden och direktiv

SFS 2005:273 Om statlig lönegaranti vid företagsrekonstruktion

Rådets direktiv 80/987/EEG av den 20 oktober 1980 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens

SOU 1999:1 Huvudbetänkande av Förmånsrättskommittén

SOU 1992:113 Lag om företagsrekonstruktion

Propositioner

2004/05:57 Lönegaranti vid företagsrekonstruktion

2002/03:49 Nya förmånsrättsregler

1995/96:5 Lag om företagsrekonstruktion

Övriga citerade lagförarbeten m.m.

LU 1995/96:11 Lag om företagsrekonstruktion m.m.

Övrig citerad litteratur

Bernitz, U, Heuman, L, Leijonhufvud, M, Seipel, P, Warnling-Nerep, W, Victorin, A, Vogel, H-H (2002) *Finna rätt – Juristens källmaterial och arbetsmetoder*, sjunde upplagan, Norstedts Juridiska AB, Stockholm

Bernitz, U & Kjellgren, A (2002) *Europarättens grunder*, tredje upplagan, Nordstedts AB, Stockholm

Danhard, E (2005) *Lön i företagsrekonstruktion – om lönegaranti m.m. vid företagsrekonstruktion*, Lars Åhnberg AB, Uppsala
Gregow, T (2006) *Sveriges Rikes lag*, etthundratjugosjunde upplagan, Norstedts Juridik AB, Stockholm

Justitiedepartementet, Näringsdepartementet (2003) *Omstart – Ett seminarium om de samhällsekonomiska aspekterna på företagskonkurser och rekonstruktioner av företag*, Fitzes, Stockholm

Klippan AB, *Delårsrapport 1 januari – 30 september 2005*

Olofsson, A (2003) *En bakgrund till och analys av Regionala stöd inom ramen för EU:s statsregler*, Europaforum, V Östersund

Peczenik, A (1995) *Juridikens teori och metod – En introduktion till allmän rättslära*, Fritzes Förlag AB, Stockholm

Persson, H, A, Tuula, M (2001) *Företagsrekonstruktion – I teori och praktik*, Nordstedts Juridik AB, Stockholm

Persson, H, A, Tuula, M (2000) *Är lagen om företagsrekonstruktion en papperstiger?* RJS Offset i Haninge AB, Haninge

RSV, *Rapport 1999:7*, En undersökning av det nya institutet företagsrekonstruktion

Strömholm, S (1996) *Rätt, rättskällor och rättstillämpning – en lärobok i allmän rättslära*, femte upplagan, Norstedts Juridik AB, Stockholm

Welamson, L, Mellqvist, J (2003) *Konkurs*, tionde upplagan, Nordstedts Juridik AB, Stockholm

Rättsfallsregister

EG-domstolen

Mål C-342/96

Högsta domstolen

NJA 2002 s 75

NJA 1998 s 219

NJA 1997 s 479

T 775-01, angående lönegaranti vid ägande till väsentlig del av konkursföretaget

T 1071-05, om sexmånadersregeln i förmånsrättslagen strider mot EG-rätten

Hovrätten

RH 2004:27, ärende nr FT 271-02

Tingsrätten

Helsingborgs tingsrätt;

Protokoll mål nr Ä 2623-05, 2006-06-02

Mölnbals tingsrätt;

Ansökan om företagsrekonstruktion Klippan AB, 2005-06-02

Protokoll mål nr Ä 897-05, 2006-01-09

Protokoll mål nr Ä 897-05, 2005-06-17

Stämningsansökan, 2006-03-20

Artiklar

Huldschiner, H, *Klippan tvingas till rekonstruktion*, Dagens Industri, 2005-06-03

Huldschiner, H, *Många företag sätts i konkurs i onödan*, Dagens Industri, 2006-03-20

Linderoth-Olson, C, *Rekonstruktion ger nytt liv*, Agenda 2/06

Saldert, J, *Tandlösa förmånsregler*, Dagens Industri, 2005-09-27

Ny Juridik, Bokförlaget Juridik & Samhälle KB, Stockholm;

Mellqvist, M, *Lag om företagsrekonstruktion*, 2:96

Tuula, M, *En framtida insolvensbalk?*, 3:01

Mellqvist, M, *Det obeståndsrättsliga trollspöet*, 4:01

Tuula, M, *Det obeståndsrättsliga trollspöet, en replik*, 1:02

Lindstrand, J, *Företagsrekonstruktion – problem och föreslagna lösningar*, 1:04

Saldert, J, *Tandlösa förmånsregler*, Dagens Industri, 2005-09-27

Österholm C (2002) *Alternativen: Konkurs, ackord, företagsrekonstruktion*, Balans nr 3

Webbkällor

Sunesson, B, *Akut kris för Klippan*, Svenska Dagbladet, 2005-06-02

[http://www.svd.se/dynamiskt/naringsliv/did_9866626.asp] access-datum 2006-04-27, klockan 11.47

Språkwebb, *Chapter 11*

[<http://cstjanster.idg.se/sprakwebben/ord.asp?ord=api>], access-
datum 2006-04-18, klockan 08.17

Klippan AB

[<http://www.klippan-paper.se/index.asp>], accessdatum 2006-05-02,
2006-05-11, klockan 15.12, respektive 13.00

Skatteverket

[[http://www.skatteverket.se/rattsinformation/stallningstaganden/06/
stallningstagande200617.4.3a2a542410ab40a421c80005445.html/](http://www.skatteverket.se/rattsinformation/stallningstaganden/06/stallningstagande200617.4.3a2a542410ab40a421c80005445.html)
[\], accessdatum 2006-04-10](#), klockan 19.18

Opublicerat material

Leidersdorff Ulf, chef för lönegarantienheten länsstyrelsen Malmö,
intervju 2006-05-09

Ekström Mikael, advokat Kristianstad Advokatbyrå, intervju, 2006-
05-08

Foss-Akterwall Hanna, advokat Lofalks Advokatbyrå, intervju,
2006-05-23